

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego: „Stan unii energetycznej w 2015 r.”

(COM(2015) 572 final)

(2016/C 264/16)

Sprawozdawca: Stéphane BUFFETAUT

Dnia 18 stycznia 2016 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 194 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego „Stan unii energetycznej w 2015 r.”

(COM(2015) 572 final).

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 5 kwietnia 2016 r.

Na 516. sesji plenarnej w dniach 27 i 28 kwietnia 2016 r. (posiedzenie z dnia 28 kwietnia 2016 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 137 do 1 (3 osoby wstrzymały się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Strategia ramowa na rzecz unii energetycznej została zainicjowana w lutym 2015 r. Unia ta zacznie nabierać kształtu w 2016 r. U jej podstaw leżą refleksje różnych ośrodków analitycznych lub osobistości europejskich dotyczące koncepcji europejskiej wspólnoty energetycznej. Projekt ten propagowany był zwłaszcza przez Instytut Jacques'a Delorsa oraz przez Jerzego Buzka. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny od początku wyrażał swe pełne poparcie dla tej inicjatywy.

1.2 Wiele państw członkowskich nie przyjęło zbyt przychylnie tej koncepcji, ponieważ wiązałyby się ona z koniecznością rewizji traktatów, co w obecnej dobie wzrostu eurosceptycyzmu jest procedurą co najmniej ryzykowną. Niemniej argumentami przemawiającymi za podjęciem inicjatywy na szczeblu europejskim były idea lepszej koordynacji polityki energetycznej, potrzeby w zakresie skutecznej dyplomacji energetycznej, konieczność przeciwdziałania zmianie klimatu, rosnąca zależność energetyczna Unii Europejskiej, potrzeba ograniczenia presji zewnętrznej na zaopatrzenie, realizacja transformacji sektora energetycznego oraz wsparcie społeczne sektorów dotkniętych tą transformacją. W ten oto sposób powstała unia energetyczna o lekkiej strukturze instytucjonalnej i której celem jest zapewnienie skuteczności za sprawą wprowadzenia konkretnych konwergencji i realizacji stałych zobowiązań.

1.3 Należy przypomnieć, że EKES bardzo wcześnie poparł działania na rzecz europejskiej unii energetycznej i opowiedział się za przynajmniej lepszą koordynacją polityki energetycznej⁽¹⁾, dyplomacji w dziedzinie energetyki i transformacji sektora energetycznego, podkreślając jednocześnie konieczność pełnego włączenia w te działania społeczeństwa obywatelskiego, bezpośrednio zainteresowanego nie tylko jako wspólnota konsumentów, ale także jako podmiot biorący udział w transformacji sektora energetycznego. Transformacja ta nie powiedzie się bez udziału, a wręcz mobilizacji społeczeństwa obywatelskiego, które w przyszłości o wiele bardziej niż obecnie będzie zdecentralizowanym producentem energii.

1.4 Celem komunikatu Komisji jest sporządzenie pierwszego bilansu dziewięciu miesięcy funkcjonowania unii energetycznej. Oczywiście jest, że takie podsumowanie może mieć wyłącznie częściowy charakter i nie może oddawać w pełni stanu faktycznego ze względu na wielkość wyzwań, które należy podjąć, i głębię przemian, których należy dokonać. Należy zatem z ostrożnością podchodzić do pierwszych wskazówek będących jedynie załącznikiem polityki, która będzie musiała być wytrwale kontynuowana w perspektywie długoterminowej, we współpracy z państwami członkowskimi.

⁽¹⁾ Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 13 i Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 22.

1.5 Pozostaje faktem, że znane są ramy, w których ta polityka będzie realizowana, a są nimi zobowiązania podjęte podczas COP21, duża niestabilność geopolityczna w dziedzinie energii, europejskie cele w dziedzinie klimatu i energii, bezpieczeństwo dostaw energii, efektywność energetyczna, obniżenie emisyjności europejskich gospodarek, rozwój infrastruktury oraz ukończenie tworzenia wewnętrznego rynku energii. Wyraźnie widać, że wyzwania natury politycznej są ogromne, a podjęcie tych wyzwań nie będzie możliwe za sprawą prostego podejścia administracyjnego i regulacyjnego. Potrzebujemy bowiem zdecydowanej woli politycznej i dzielonej przez państwa członkowskie silnej, lecz realistycznej wizji, która uwzględniac będzie sytuację gospodarczą oraz dostępne możliwości techniczne, jako że fakty mają tu przewagę nad wolą polityczną.

1.6 EKES z zadowoleniem przyjmuje pierwsze sprawozdanie ze stanu unii energetycznej w 2015 r., ale ubolewa z powodu pewnych niedociągnięć w siatce oceny realizacji tej inicjatywy. Skorygowanie ich wzmocniłoby proponowane przez Komisję podejście i pozwoliłoby zwiększyć udział społeczeństwa obywatelskiego w tym projekcie, który dotyczy transformacji sektora energetycznego, co może budzić niepokój.

1.7 Komitetu uważa, że główne punkty analizy Komisji są właściwe, ale należy je uzupełnić. W dokumencie w jego obecnej formie, chodzi o:

- obniżenie emisyjności gospodarki,
- efektywność energetyczną jako sposób na ograniczenie zapotrzebowania na energię,
- utworzenie wewnętrznego rynku energii,
- bezpieczeństwo energetyczne, solidarność i zaufanie,
- badania naukowe, innowacje i konkurencyjność,
- realizację unii energetycznej.

EKES jest zdania, że wymiar społeczny unii energetycznej nie został wystarczająco podkreślony i że należy uwzględnić ten aspekt w kryteriach oceny unii energetycznej. Unia powinna bowiem z jednej strony wpływać pozytywnie na tworzenie nowych miejsc pracy, konkurencyjność i innowacje, ale z drugiej strony może wpływać negatywnie na pewne sektory działalności, co będzie wymagać działań w zakresie wsparcia społecznego i szkolenia. Ważne jest, aby środki te miały charakter zapobiegawczy w celu uniknięcia zwolnień pracowników, a także by organizowane szkolenia przewidywały przyszły rozwój sektora energii. Dlatego wskazane byłoby, aby w następnym rocznym sprawozdaniu do kryteriów oceny włączyć wymiar społeczny. Podobnie należałoby rozważyć gospodarcze skutki wyborów związanych z transformacją energetyki, tym bardziej że skutki społeczne są ściśle związane ze skutkami gospodarczymi dokonanych wyborów.

1.8 W odniesieniu do efektywności energetycznej Komisja Europejska uważa, że efektywność energetyczna stanowi sama w sobie źródło energii. EKES zdecydowanie zaleca, aby zrezygnować z takiego sformułowania, które jest źródłem niejasności i jest nieściśle z naukowego punktu widzenia, jako że żadnego źródła energii pierwotnej nie da się nigdy zastąpić oszczędnościami energii. Uwaga ta nie zmienia faktu, że efektywność energetyczna faktycznie jest zagadnieniem o ogromnym znaczeniu dla przyszłości europejskiego systemu energetycznego. Zwiększanie efektywności energetycznej we wszystkich zakresach wykorzystania energii może być skutecznym sposobem obniżania kosztów w gospodarce europejskiej.

1.9 Komitet pragnąłby, by oprócz partnerów społecznych również społeczeństwo obywatelskie było zaangażowane w przygotowanie sprawozdania rocznego. Ta europejska inicjatywa niezwykle interesuje stowarzyszenia konsumentów, reprezentatywne stowarzyszenia rodzin, przedstawiciele biznesu, rolników, stowarzyszenia ekologów, naukowców i badaczy, krótko mówiąc społeczeństwo obywatelskie. Dlatego też EKES wzywa do prowadzenia europejskiego dialogu na temat energii, co pozwoliłoby na lepsze włączenie społeczeństwa obywatelskiego w odnośne rozważania i kształtowanie europejskiej polityki energetycznej. Dialog ten można by organizować przy okazji rocznego sprawozdania na temat stanu unii energetycznej. Mógłby dotyczyć kwestii przewodnich określonych w celu oceny stanu realizacji unii.

1.10 Jeśli chodzi o dane statystyczne, EKES zauważa, że niektóre z nich są stosunkowo stare, a niektóre wręcz nie istnieją. Oznacza to, że należy dołożyć starań, by uzyskać od państw członkowskich bardziej aktualne dane, w przeciwnym razie bowiem trudno będzie monitorować skutki realizacji unii energetycznej.

1.11 Ponadto EKES podkreśla, że unii energetycznej nie można zamknąć wyłącznie w procedurach administracyjnych dotyczących monitorowania i informacji. Stanowią one użyteczne i niezbędne narzędzie na rzecz polityki, której cele muszą być podzielane przez państwa członkowskie i popierane przez społeczeństwo obywatelskie.

2. Treść dokumentu Komisji Europejskiej i metodologia

2.1 Dokument jest przede wszystkim sprawozdaniem okresowym podsumowującym etap realizacji unii energetycznej, a nie aktem politycznym. Zawiera dane zebrane od państw członkowskich przefiltrowane według kryteriów politycznych przyjętych przez Komisję. Metoda Komisji opiera się więc na analizie i monitorowaniu realizacji unii energetycznej za pomocą kluczowych wskaźników. Takie monitorowanie jest z definicji sprawą delikatną, jako że decyzje polityczne w dziedzinie energii są uzależnione od rozwoju rynków i wydarzeń geopolitycznych, na które państwa członkowskie muszą reagować z określoną szybkością. Tym samym celom długoterminowym mogą przeciwstawiać się potrzeby w krótszej perspektywie, zatem monitorowanie nie może być prowadzone w sposób rygorystyczny.

2.2 Komisja określiła sześć obszarów tematycznych, sześć strategicznych kierunków analizy służących mierzeniu konkretnej realizacji podjętych przez państwa członkowskie zobowiązań w zakresie tworzenia unii energetycznej:

- obniżenie emisyjności gospodarki,
- efektywność energetyczna jako sposób na ograniczenie zapotrzebowania na energię,
- utworzenie w pełni zintegrowanego wewnętrznego rynku energii,
- bezpieczeństwo energetyczne, solidarność i zaufanie,
- unia energetyczna na rzecz badań naukowych, innowacji i konkurencyjności,
- realizacja unii energetycznej.

2.3 Komisja dokonuje zatem pierwszego pomiaru realizacji unii energetycznej w odniesieniu do tych właśnie obszarów tematycznych.

3. Uwagi ogólne

3.1 W dziedzinie obniżania emisyjności Komisja uważa, że Unia Europejska jest najbardziej efektywną spośród wielkich gospodarek na świecie, czego potwierdzeniem jest jej zdaniem fakt, że w latach 1990–2014 łączny PKB tego obszaru wzrósł o 46 %, zaś poziom emisji gazów cieplarnianych zmniejszył się o 23 %. Należałoby ponadto dokonać pomiaru skutków kryzysu, który uderzył w rynki światowe, a zwłaszcza w Europę, a także wpływu utrzymującej się stagnacji gospodarczej i deindustrializacji UE na przywołane liczby, które zasługują być może na mniej pochlebnej ocenie, niż się to wydaje.

3.2 Komisja podkreśla również, że Unia Europejska wytwarza ponad połowę swej energii elektrycznej bez emisji gazów cieplarnianych. Należy przypomnieć, że osiągnięcie tego rezultatu nie byłoby możliwe bez udziału pewnych rodzajów energii, które są krytykowane lub z których się rezygnuje w niektórych państwach członkowskich (np. energia jądrowa lub energia hydroelektryczna wytwarzana dzięki zaporom).

3.3 Deklarowanym celem pozostaje „dalsze odejście od gospodarki opartej na paliwach kopalnych”. W tym kontekście obecny spadek cen ropy i niepewność jej cen nie są elementami sprzyjającymi, nawet jeśli cel dotyczący udziału odnawialnych źródeł energii na poziomie 20 % w 2020 r. wydaje się możliwy do osiągnięcia. Polityka energetyczna nie może się jednak opierać na podejściu negatywnym i restrykcyjnym. Komitet pragnie zatem, by na ile to możliwe, ocenić rolę, jaką mogłyby w przyszłości odegrać takie źródła, jak energia wiatru, morz, wodoru itp., oraz by wspierać rozwój ich wykorzystania ambitną polityką w dziedzinie badań i rozwoju.

3.4 Komisja zauważa, że przejście na niskoemisyjne źródła energii wymagać będzie znaczących nakładów inwestycyjnych. W tym względzie stały spadek cen ropy jeszcze dodatkowo zwiększyłby koszt porównawczy wspomnianych inwestycji. W związku z tym konkretna realizacja zobowiązań podjętych podczas COP w Paryżu będzie skrupulatnie kontrolowana.

3.5 EKES podkreśla, że wyniki COP21 po raz pierwszy dają podstawy do koordynacji ochrony klimatu na szczeblu światowym i sankcjonują w ten sposób znaczne wysiłki podejmowane przez Europę, które miałyby niewielki wpływ na globalną zmianę klimatu, jeśli reszta świata nie poszłaby tą samą drogą. Możemy zatem kontynuować europejski plan działania w duchu porozumienia paryskiego i dopilnować, aby każde państwo członkowskie mogło wnieść pełen wkład w ochronę klimatu w oparciu o własne zdolności.

3.6 Komisja wskazuje, że wprowadziła narzędzia i instrumenty, które uznają efektywność energetyczną za samodzielne źródło energii. EKES zdecydowanie zaleca, aby nie używać takiego sformułowania, które jest źródłem niejasności, a poza tym jest nieściśle z naukowego punktu widzenia, jako że żadnego źródła energii pierwotnej nie da się zastąpić oszczędnościami energii. Oszczędzanie energii jest, rzecz jasna, koniecznością, ale nie stanowi ono samo w sobie źródła energii. Nie zmienia to faktu, że efektywność energetyczna jest ważnym parametrem przyszłego europejskiego systemu energetycznego. Poprawa efektywności energetycznej we wszystkich dziedzinach wykorzystania energii może okazać się skutecznym sposobem obniżania dodatkowych kosztów w gospodarce europejskiej. W idealnych warunkach wzrost efektywności energetycznej proporcjonalny do wzrostu kosztów danego rodzaju energii pozwoliłby na stabilizację cen na dotychczasowym poziomie.

3.7 Znaczny wzrost efektywności energetycznej wymaga jednak znacznych inwestycji ze strony konsumentów, przedsiębiorców i organizacji publicznych (w budynki, infrastrukturę, samochody itp.). Z jednej strony, ogólne ograniczenia w zakresie inwestycji określą tempo zmian. Z drugiej strony, niektóre części społeczeństwa europejskiego będą mogły dokonywać znacznych inwestycji i czerpać znaczne korzyści, natomiast inne nie będą w stanie tego uczynić. Mogłoby to pogłębiać różnice gospodarcze między różnymi częściami Unii Europejskiej. EKES uważa zatem, że należy wprowadzić środki towarzyszące, by zagwarantować, że efektywność energetyczna przyniesie korzyści wszystkim.

3.8 Realizacja wewnętrznego rynku energii wymagać będzie nowej infrastruktury przesyłu energii, linii elektrycznych lub gazociągów. Wiąże się to zatem z kosztownymi inwestycjami. Komisja słusznie z zadowoleniem przyjmuje zarówno postępy osiągnięte w tej dziedzinie, jak i uruchomienie forum kopenhaskiego, które z pewnością jest przydatne w zakresie identyfikacji problemów, ale samo w sobie nie stanowi rozwiązania. Wdrożono szereg umów o współpracy między państwami, np. między Polską a Litwą lub Norwegią a Szwecją. Niemniej wiadomo, że między państwami członkowskimi mogą istnieć rozbieżności opinii na temat takich projektów jak gazociąg Nord-Stream, wobec którego zastrzeżenia zgłaszała Polska, państwa bałtyckie i Szwecja. Należy zatem dopilnować, aby pewne decyzje inwestycyjne nie stały w sprzeczności z duchem unii energetycznej. Ponadto niektóre decyzje polityczne mogą mieć istotne znaczenie dla inwestycji, co oznacza, że należy je podejmować z pewnego dystansu i z zachowaniem ostrożności w odniesieniu do aspektów naukowych i technicznych.

3.9 Należy podkreślić, że Komisja uznaje, iż konsumenci – indywidualni lub biznesowi, a także rodziny – życzyliby sobie większej przejrzystości cen energii i kosztów z nią związanych, które ponadto należy oceniać w stosunku do sytuacji naszych głównych konkurentów. EKES zdecydowanie popiera to podejście – którego sam często się domagał – oparte na przedstawianiu przejrzystych i prostych informacji. Jednakże w momencie, gdy ubóstwo energetyczne rośnie, należy ponownie potwierdzić potrzebę powszechnej usługi energetycznej i dysponować odpowiednimi wskaźnikami do oceny roli, jaką w tym zakresie mogą pełnić usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym. Nasze społeczeństwa funkcjonują dzięki energii, która warunkuje wygodę naszego życia, naszych podróży, naszej komunikacji, działania naszych przedsiębiorstw. EKES pragnie, by społeczeństwo obywatelskie było reprezentowane w organach, w których na poziomie europejskim określa się warunki funkcjonowania usług powszechnych. Konsumenci muszą mieć możliwość pełnego uczestnictwa w określeniu tej usługi powszechnej i muszą być w stanie śledzić jej realizację w praktyce.

3.10 EKES coraz bardziej zdaje sobie sprawę, że z tego punktu widzenia trzeba ponownie przeprowadzić debatę na temat liberalizacji rynku produkcji energii, którą to liberalizację rozpoczęto pod koniec lat 90. ubiegłego wieku. Liberalizacji tej towarzyszyło utajone, lecz poparte ogólnie słusznymi argumentami wprowadzanie środków nierynkowych, takich jak subwencje (na zrównoważoną produkcję energii) i limity (m.in. ograniczenia emisji CO₂). Dla przedsiębiorstw i pracowników tego sektora ważne jest uzyskanie pewności co do ram regulujących inwestycje, ponieważ chodzi tu o angażowanie znacznych kwot przy długim okresie zwrotu. Niepewność wynikająca z ciągłej zmiany polityki energetycznej zniechęca do podejmowania ryzyka, a tym samym utrudnia rozwój innowacji technologicznych nastawionych na zrównoważony rozwój w europejskim sektorze energetycznym.

3.11 Z punktu widzenia obywateli powodzenie unii energetycznej będzie się mierzyć również w bardzo konkretny sposób, mianowicie poziomem cen, które są przede wszystkim wynikiem opodatkowania energii, dostępem do sieci, bezpieczeństwem dostaw (unikaniem przerw w dostawach lub ogólnych awarii), prostymi i łatwo zrozumiałymi informacjami dla konsumentów o używanych przez nich sprzętach (etykiety energetyczne na urządzeniach elektronicznych lub sprzęcie gospodarstwa domowego, pomiary zużycia energii przez samochody)⁽²⁾.

⁽²⁾ Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 6.

3.12 Należy również podkreślić, że decyzje podejmowane w zakresie polityki energetycznej w pełni dotyczą pracowników przedsiębiorstw. Transformacja energetyki wiąże się z przemianami technologicznymi. Pojawiają się nowe zawody, inne być może znikną z powodu zamknięcia lub ograniczenia działalności pewnych rodzajów przedsiębiorstw (kopalni węgla i elektrowni jądrowych). Inne zawody ulegają zmianie lub przekształceniu, np. dekarz, który układa dachy z dachówek lub łupków będzie musiał nauczyć się instalować panele słoneczne. Podczas realizacji poszczególnych rozdziałów unii energetycznej należy więc odpowiednio uwzględnić konieczne nakłady na szkolenia dla pracowników i rzemieślników z sektorów bezpośrednio lub pośrednio dotkniętych przemianami. Trzeba będzie również zadbać o zachowanie na wysokim poziomie bardzo cennych w konkurencji gospodarczej umiejętności (na przykład w zakresie energii jądrowej). Należy jednak też przewidzieć wsparcie dla pracowników, którzy mogą utracić pracę w wyniku zmian związanych z transformacją energetyki, i umożliwić im przekwalifikowanie się. Podobnie należy najpierw ocenić gospodarcze konsekwencje dokonanych wyborów politycznych, aby odpowiednio ocenić ich skutki, zwłaszcza w kontekście bardzo ożywionej konkurencji globalnej.

3.13 W przypadku samych przedsiębiorstw cele dotyczące dekarbonizacji, efektywności energetycznej i ograniczenia popytu będą musiały w pełni uwzględniać globalną konkurencję, w szczególności w odniesieniu do sektorów energochłonnych (hutnictwo, produkcja aluminium, opon, sektor chemiczny itp.). Szczególne trudności, jeśli chodzi o cele w zakresie emisji dwutlenku węgla, sprawia sektor transportu. Wszystkie rodzaje transportu, w zależności od intensywności zużycia paliw kopalnych, muszą przyczynić się do ograniczenia emisji. Dostępne technologie oferują rozwiązania ekologiczne, które można zastosować w przypadku krótkich przejazdów, czyli w praktyce w transporcie miejskim. Przejazdy na długich trasach, oprócz transportu kolejowego o napędzie elektrycznym, zależą od paliw kopalnych. Przesunięcie modalne może przyczynić się do dekarbonizacji, ale jest trudne do przeprowadzenia w Europie. W tym celu należy lepiej ukierunkować inwestycje, by łącząc różne rodzaje transportu, sprzyjać tym, które mniej zanieczyszczają. Energia stanowi również broń geopolityczną, a zależność w działaniach strategicznych jest politycznie niebezpieczna dla krajów, które są jej poddane, lecz także dla ich obywateli: pracowników, konsumentów i przedsiębiorców. Należy zatem unikać delokalizacji, które mogą powodować zarazem utratę siły gospodarczej, cennych umiejętności, jak i niezależności.

3.14 Bezpieczeństwo energetyczne, solidarność i zaufanie między państwami członkowskimi są podstawowymi elementami sukcesu unii energetycznej w świecie charakteryzującym się dużą niestabilnością w zakresie geopolityki energetycznej. Nie sposób nie zgodzić się z twierdzeniem, że większa efektywność energetyczna, większa ilość energii ze źródeł odnawialnych i większa liczba rodzimych źródeł energii przyczyniają się do zmniejszania zależności i wzmocnienia Unii Europejskiej. Jest to rzecz oczywista. Należy to jednak osiągnąć w zrównoważonych warunkach gospodarczych.

3.15 Konieczność stabilizacji stosunków dyplomatycznych UE z partnerami ze wschodu, południa, Bliskiego Wschodu i zachodu jest elementem rozwoju i niezależności Unii energetycznej. EKES uważa, że niezbędne jest posiadanie jasnej i wspólnej dyplomacji energetycznej w stosunku do państw trzecich, kierującej się dobrze rozumianymi interesami Unii Europejskiej.

3.16 Komisja bardzo słusznie podkreśla, że badania naukowe i innowacje mają zasadnicze znaczenie dla przyspieszenia transformacji sektora energetycznego. EKES wielokrotnie podkreślał pilną potrzebę skoordynowania wysiłków państw członkowskich w tej dziedzinie oraz uruchomienia wspólnych projektów w celu zmniejszenia kosztów i wzajemnego udostępniania wyników badań. Nie ulega wątpliwości, że nasze cele w dziedzinie energii będziemy w stanie osiągnąć, opierając się na postępie badań naukowych i rozwoju oraz na regulacjach. Pod tym względem jednym z celów europejskiej unii energetycznej powinna być mobilizacja wysiłków w zakresie wspólnych projektów i unikanie rozproszenia środków, które jest zaprzeczeniem skuteczności naukowej, technicznej i gospodarczej. Wymaga to oczywiście uruchomienia środków finansowych, ale wydaje się mało prawdopodobne, aby system handlu uprawnieniami do emisji, którego funkcjonowanie nie jest obecnie zadowalające, był do tego celu wystarczający. Przeszkodą w naszym systemie handlu emisjami są bowiem zdecydowanie zbyt niskie ceny certyfikatów emisji, wynikające z nadwyżki dostępnych uprawnień i uniemożliwiający realizację celu ograniczenia emisji, oraz efekt wywoływany przez subsydiowanie niektórych rodzajów zielonej energii.

3.17 EKES popiera przyjęte przez Komisję podejście dotyczące aktywnego udziału partnerów społecznych w procesie transformacji sektora energetycznego, który oczywiście wymagać będzie wysiłków szkoleniowych i dostosowawczych w związku z pojawieniem się nowych technologii i nowych zawodów. Żadna transformacja energetyczna nie może się powieść bez zaangażowania podmiotów życia społecznego i gospodarczego. Należy im jeszcze umożliwić pełnienie roli podmiotów zmian, a nie tylko bierne lub pełne rezygnacji poddawanie się zmianom. Ponadto należy zaproponować przekwalifikowanie pracowników, którzy utraciliby miejsca pracy w sektorze energetycznym.

3.18 Komisja rozwija również w komunikacie swoją wizję realizacji unii energetycznej. Usilnie apeluje o wiarygodny i przejrzysty proces sprawowania rządów. Dodaje jednak, że proces ten należy zakotwiczyć w prawodawstwie. EKES uważa jednak, że nie można redukować polityki do procedur ustawodawczych lub planowania administracyjnego. Sukces polityki energetycznej można zapewnić wyłącznie poprzez działania polityczne zainteresowanych rządów, zaangażowanie społeczeństwa w realizację jasnych i zrozumiałych celów, uwzględnienie realiów gospodarczych, rozwój innowacji, wsparcie ze strony społeczeństwa obywatelskiego i wykorzystanie mechanizmów gospodarki rynkowej. Choć roczne sprawozdanie z kontroli jest niezbędne, jednak samo w sobie nie wystarczy. Sprawozdanie pozostaje dokumentem formalnym, który może popaść w technokratyczne abstrakcje. Zdaniem Komitetu, aby uniknąć tego niebezpieczeństwa, należy doprowadzić do prawdziwego europejskiego dialogu na temat energii, który mógłby angażować obywateli, niezależnie od tego, czy są konsumentami, przedstawicielami organizacji ekologicznych, pracownikami, przedsiębiorcami, rolnikami, mieszkańcami miast czy wsi, czy też emerytami⁽³⁾. Krótko mówiąc, angażować społeczeństwo obywatelskie, które na co dzień ma do czynienia z bardzo konkretnymi kwestiami związanymi z energią. Chodzi o przygotowanie przyszłości, a nie o poddawanie się jej. W przyszłości będą istnieć bowiem prosumenci energii, jej konsumenci, producenci i podmioty, które ją oszczędzają. Warunkiem powodzenia unii energetycznej jest wyjście poza aspekt biurokratyczny i zdecydowane zaangażowanie w działania polityczne.

Bruksela, dnia 28 kwietnia 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS

⁽³⁾ Dz.U. C 68 z 6.3.2012, s. 15; Dz.U. C 161 z 6.6.2013, s. 1; Dz.U. C 291 z 4.9.2015, s. 8; Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 84.